

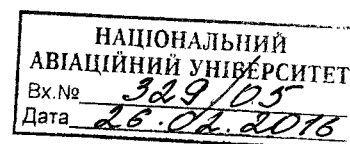
ВІДГУК

офіційного опонента Діденка Олександра Васильовича
на дисертацію ШВЕЦЯ ДМИТРА ВОЛОДИМИРОВИЧА «Підготовка
майбутніх офіцерів МВС України до охорони і забезпечення громадського
порядку в процесі фахової підготовки», подану на здобуття наукового
ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і
методика професійної освіти

1. Актуальність теми.

Охорона громадського порядку або забезпечення публічної безпеки і порядку, як зазначено у новому законі України «Про Національну поліцію», є одним із головних завдань працівників підрозділів Національної поліції України. Його виконання у сучасних умовах має відповідати вимогам українського суспільства та європейським демократичним стандартам. Для цього співробітники поліції повинні уміти здійснювати профілактику правопорушень, знати особливості, форми і методи охорони та забезпечення громадського порядку, охорони важливих державних об'єктів, бути компетентним у сфері боротьби зі злочинністю, вміти організувати розшук й затримання правопорушників, особливо небезпечних і озброєних злочинців, бути професійно і психологічно підготовленим до припинення групових і масових порушень громадського порядку в населених пунктах тощо. Отже, від рівня професіоналізму і компетентності випускників ВНЗ МВС, їх здатності та готовності виконувати завдання в різних ситуаціях службово-професійної діяльності безпосередньо залежить стан законності в державі, забезпечення публічної безпеки і порядку.

Проблема підготовки офіцерів правоохоронних органів до професійної діяльності неодноразово була предметом наукових досліджень. Однак, досить ґрунтовний аналіз наявних монографій, дисертацій та інших наукових праць дозволив Швецю Д. В. справедливо зробити висновок, що у цих роботах окреслено лише окремі напрями удосконалення навчально-виховного процесу

та фахової підготовки майбутніх офіцерів МВС, формування в них професійних знань, умінь, навичок та якостей, готовності до професійної діяльності, а проблема підготовки майбутніх офіцерів МВС до охорони і забезпечення громадського порядку ще не стала предметом спеціального наукового вивчення та аналізу.

Посилюють актуальність теми дослідження і суперечності, які мають місце у сфері професійної підготовки майбутніх правоохоронців.

Таким чином, актуальність теми, соціальне значення розв'язання проблеми професійної підготовки майбутніх офіцерів МВС України до охорони і забезпечення громадського порядку, виявлені у цій сфері суперечності, недостатній рівень теоретичного вивчення та практичної розробленості проблеми свідчать про доцільність її дослідження.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертаційній роботі.

Обґрунтованість наукових положень дисертаційного дослідження сумнівів не викликає. Дослідження характеризує тривалий період його проведення. Йдеться про три етапи впродовж 2010–2015 років. Щодо експериментальної бази, то це Національна академія внутрішніх справ. Крім того, результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, Одеського державного університету внутрішніх справ та науково-дослідну діяльність Державного науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України, про що свідчать відповідні акти про впровадження.

Надзвичайно важливим є те, що в експерименті на різних його етапах взяли участь 528 курсантів різних курсів, серед яких 65 випускників НАВС, а також 10 експертів, що підтверджується актами про впровадження, а також документами емпіричного дослідження (анкетами, тестами тощо).

Про високий ступінь обґрунтованості наукових положень свідчить і правило обрана методологічна основа дослідження, а також сукупність

адекватних задачам методів наукового пізнання, що використані здобувачем для досягнення мети дисертаційного дослідження.

Важливе значення має врахування у процесі виконання роботи положень чинних нормативно-правових актів, зокрема законів України «Про вищу освіту», «Про Національну поліцію», Концепції і Стратегії реформування МВС тощо.

Щодо висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертаційній роботі, то вони відповідають визначеним у дисертації задачам і послідовно розкривають логіку дослідження і повністю корелюють з науковою новизною і практичним значенням дослідження.

3. Наукова новизна і достовірність наукових положень дисертаційного дослідження сумнівів не викликає.

Дисертантом одержано такі наукові результати:

Вперше визначено, обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування в майбутніх офіцерів МВС готовності до охорони і забезпечення громадського порядку;

розроблено та впроваджено модель формування в майбутніх офіцерів МВС готовності до охорони і забезпечення громадського порядку;

визначено поняття «готовність майбутніх офіцерів МВС до охорони і забезпечення громадського порядку», а також її структуру;

уточнено критерії (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісно-рефлексивний), визначено їх показники й охарактеризовано рівні (низький, середній та високий) сформованості в майбутніх офіцерів МВС готовності до охорони і забезпечення громадського порядку.

Крім того удосконалено методику формування готовності майбутніх офіцерів МВС до охорони і забезпечення громадського порядку у процесі фахової підготовки.

Набули подальшого розвитку практичні положення професійної підготовки майбутніх офіцерів МВС до охорони і забезпечення громадського порядку.

4. Значущість отриманих результатів для науки і практичного використання.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в їх достатній готовності до впровадження в систему професійної підготовки майбутніх офіцерів правоохоронних органів у вищих навчальних закладах МВС України. Автором запропоновано включити в змістові блоки робочих програм навчальних дисциплін «Загальна тактика» та «Оперативно-розшукова діяльність» види занять, які передбачають поглиблене формування в майбутніх офіцерів МВС умінь і навичок з охорони та забезпечення громадського порядку. Крім того в освітній процес упроваджено апробовані у дослідженні дидактичні матеріали з метою розвитку та корекції компонентів готовності до охорони й забезпечення громадського порядку в майбутніх офіцерів. Дисертантом розроблено методичні рекомендації науково-педагогічному складу щодо формування в майбутніх офіцерів МВС готовності до охорони та забезпечення громадського порядку, а запропоновані діагностичні методики використовуються для моніторингу готовності майбутніх офіцерів до виконання службово-професійних завдань.

5. Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження в наукових фахових виданнях.

Для розв'язання поставлених задач автором опрацьовано 229 наукових джерел. Усі наукові положення, висновки і результати дисертаційного дослідження Швеця Д. В. знайшли повне відображення в 16 публікаціях, у тому числі – 8 статтях у наукових виданнях, затверджених ДАК України (з них 1 стаття у наукометричному виданні) та 8 працях апробаційного характеру. Отже, дисертантом дотримано вимог наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1112 від 17.10.2012 щодо опублікування результатів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

6. Відповідність структури та змісту дисертації вимогам щодо кандидатських дисертацій.

Структура дисертаційного дослідження Швеця Д. В. зумовлена його змістом. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і трьох додатків. Основний зміст дисертації викладено на 183 сторінках. Робота містить шість таблиць і чотири рисунки.

Дисертаційна робота логічно структурована, а отримані наукові результати відображають методологічно правильну послідовність наукового пошуку автора.

Структура дисертації та обсяг основного тексту відповідають чинним вимогам до кандидатських дисертацій. Назва роботи відповідає її меті, змісту теоретичної частини та експериментального дослідження. Зміст автореферату ідентичний змісту дисертаційної роботи.

У першому розділі – «Теоретичні основи підготовки майбутніх офіцерів МВС України до охорони і забезпечення громадського порядку» – проаналізовано наукові підходи до професійної підготовки майбутніх офіцерів МВС в педагогічній теорії та практиці; узагальнено сучасні вимоги до правоохоронців у контексті їх професійної підготовки з охорони і забезпечення громадського порядку; розкрито особливості змісту, структуру та функції готовності майбутніх офіцерів МВС до охорони і забезпечення громадського порядку.

Автором дисертації з'ясовано, що проблема професійної підготовки майбутнього офіцера до забезпечення і охорони громадського порядку не набула системного висвітлення та комплексного дослідження.

З'ясування особливостей професійної підготовки та аналіз наукових праць з проблеми дослідження, урахування змісту керівних документів, у яких викладено вимоги до професійних якостей майбутніх офіцерів МВС, а також освітньо-кваліфікаційних характеристик в контексті визначення переліку професійних знань, умінь, функцій та типових завдань діяльності випускників ВВНЗ МВС України дозволили автору трактувати готовність до охорони і захисту громадського порядку як комплексне утворення, що охоплює мотиваційну, когнітивну, діяльнісну та рефлексивну сфери майбутнього

офіцера МВС, базується на ґрунтовних теоретичних і практичних знаннях про особливості охорони і забезпечення громадського порядку, проявляється у здатності усвідомлювати значимість майбутньої професійної діяльності з охорони і забезпечення громадського порядку, розкривається та удосконалюється при виконанні відповідних службово-професійних функцій.

У структурі цієї готовності дисертантом виокремлено мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і рефлексивний компоненти.

У другому розділі – «Науково-методичне обґрунтування педагогічних умов і моделювання процесу підготовки майбутніх офіцерів МВС України до охорони і забезпечення громадського порядку» – автором визначено критерії, показники й охарактеризовано рівні готовності майбутніх офіцерів МВС до охорони і забезпечення громадського порядку; виявлено фактори, що істотно впливають на готовність майбутніх офіцерів до належного виконання своїх службових обов'язків; з'ясовано реальний стан готовності до охорони і забезпечення громадського порядку в курсантів; обґрунтовано педагогічні умови і розроблено модель формування готовності до охорони й забезпечення громадського порядку.

На основі проведеного теоретичного аналізу, з'ясування сутності та структури готовності майбутніх офіцерів МВС до дій з охорони і забезпечення громадського порядку, аналізу функцій та завдань, що їх виконують офіцери МВС, результатів аналізу практики професійної підготовки автором виокремлено чотири критерії, на основі яких здійснено діагностику рівнів сформованості зазначеної готовності. Це мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісно-рефлексивний критерії. Вони виявляються у відповідних показниках, що дозволяють, з однієї сторони, визначити стан сформованості відповідної якості, а з іншої – об'єктивно оцінити результативність усього навчального процесу та проведеного педагогічного експерименту. Крім того, автор визначив три рівні сформованості готовності до охорони і забезпечення громадського порядку в майбутніх офіцерів МВС: низький, середній і високий.

Визначення діагностичного апарату дало змогу провести констатувальний етап педагогічного експерименту, у результаті якого зроблено висновок про значні резерви для формування готовності до професійної діяльності. Отримані результати, а також урахування результатів аналізу педагогічної теорії дозволили автору визначити і обґрунтувати педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів МВС до охорони і забезпечення громадського порядку. Ці педагогічні умови покладено в основу моделі формування готовності майбутніх офіцерів МВС до охорони та забезпечення громадського порядку.

У третьому розділі – «Організація і результати дослідно-експериментальної роботи з впровадження педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів МВС України до охорони і забезпечення громадського порядку» – висвітлено особливості організації, зміст і методикку організації педагогічного експерименту, здійснено інтерпретацію його результатів.

Отримані дані щодо результативності експериментальної роботи дозволяють констатувати про дієвість розробленої моделі та педагогічних умов формування готовності до охорони і забезпечення громадського порядку у майбутніх офіцерів готовності до охорони і забезпечення громадського порядку МВС.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Високо оцінюючи кандидатську дисертацію Швеця Дмитра Володимировича доцільно висловити окремі міркування, що виникли в процесі рецензування дисертації та вимагають окремих уточнень і пояснень.

1. Обґрунтування актуальності теми було би більш переконливим, якби автор у вступі також лаконічно представив основні результати аналізу стану професійної підготовки майбутніх офіцерів МВС у контексті формування в них готовності до охорони і забезпечення громадського порядку, назвав дані експериментального дослідження та причини, що спонукають переглянути усталені засади фахової підготовки цієї категорії фахівців.

2. Щодо наукового апарату, то слід вказати, що деякі положення наукової новизни носять дещо декларативний характер. Це стосується удосконалення методики формування готовності майбутніх офіцерів МВС до охорони і забезпечення громадського порядку у процесі фахової підготовки. Автору доцільно було би вказати, що саме було удосконалено у з методиці формування готовності до охорони і забезпечення громадського порядку або за рахунок чого відбулось удосконалення. Аналогічна рекомендація стосується подальшого розвитку практичних положень професійної підготовки майбутніх офіцерів МВС до охорони і забезпечення громадського порядку. Які і як саме автор розвинув практичні положення, за рахунок чого відбувся розвиток – не зовсім зрозуміло.

3. У вступі дисертації та автореферату автор наводить суперечності, які негативно позначаються на формуванні в майбутніх офіцерів МВС готовності до охорони і забезпечення громадського порядку. Однак потребує пояснення, чи вдалося автору розв'язати їх у процесі дослідно-експериментальної роботи?

4. Одне із завдань дослідження передбачає розроблення методичних рекомендацій науково-педагогічним працівникам щодо формування у процесі фахової підготовки готовності майбутніх офіцерів МВС до охорони і забезпечення громадського порядку. Однак поза увагою автора залишилися курсанти – майбутні офіцери. Доцільно було би й для них розробити відповідні рекомендації, спрямовані на активізацію самостійного опанування професійними знаннями й уміннями.

5. Оскільки вітчизняна правоохоронна система реформується з урахуванням європейського і американського досвіду, то доцільним було би навести і зарубіжний досвід підготовки правоохоронців до забезпечення публічної безпеки і порядку.

6. Є зауваження щодо відсутності в дисертації й авторефераті рубрики «Особистий внесок здобувача», хоча дві праці, які зазначено у списку опублікованих праць за темою дисертації, написано у співавторстві.

7. В оформленні матеріалів дослідження дисертанту, на жаль, не вдалося уникнути окремих мовностилістичних погіршень, неточностей у використанні розділових знаків, частого використання особових займенників «ми», «нами». Інколи текст переобтяжений ускладненими конструкціями, які заважають належним чином сприймати думку.

8. Висновки щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Проте, зазначені побажання і зауваження мають рекомендаційний і дискусійний характер і не знижують теоретичної й практичної цінності дослідження, яке подано на рецензування. Воно є концептуальним, цілісним, має незаперечну наукову новизну і практичне значення, а його результати є прогностичними.

Дисертація Швеця Дмитра Володимировича «Підготовка майбутніх офіцерів МВС України до охорони і забезпечення громадського порядку в процесі фахової підготовки» є завершеною науковою працею, що має теоретичне й практичне значення для теорії і методики професійної освіти і відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри педагогіки та соціально-економічних дисциплін
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

доктор педагогічних наук, професор О. В. Діденко

 Підпис О. В. Діденка засвідчую:

начальник відділення контролю та документального забезпечення
Національної академії Державної прикордонної служби

ім. Богдана Хмельницького

 О. М. Олошинець

лютого 2016 р.